

Prehistorie en oudheid

---

bron 1

Politicus en generaal Gaius Marius (157-86 voor Christus) hervormt het Romeinse leger door in te voeren dat ook arme Romeinen, die geen land bezitten, in dienst van het Romeinse leger mogen treden. Tijdens een toespraak in Rome voor nieuwe rekruten van het leger, zegt hij:

Met deze lessen zal ik mijn soldaten aanmoedigen; ik zal hen niet gierig belonen en mezelf rijkelijk, noch glorie nastreven ten koste van hun gezwoeg. (...) want als je zelf in luxe leeft maar het leger vervolgens onder de duim houdt met straf, dan ben je geen commandant maar een meester van slaven. (...) En daarom: eenieder die de leeftijd heeft om soldaat te zijn, sluit je aan bij mij en dien je land! En laat niemand vanwege de rampen die anderen overkwamen of vanwege de arrogantie van generaals bang hiervoor zijn. Ik, Marius, zal met jullie meemarcheren en meevechten, tegelijkertijd jullie raadsman zijn en jullie metgezel in de gevaren en ik zal mezelf niet anders behandelen dan jullie. En met de hulp van de goden zal zeker alles ons ten deel vallen: overwinning, buit en glorie.

De middeleeuwen

---

bron 2

De monnik Caesarius van Heisterbach (1180-1240) schrijft over *mulieres religiosae*, vrouwen die hun leven aan God wijden:

Vooraf in Luik en Brabant zijn er veel van zulke vrouwen. Hoewel ze in gewone kleren rondlopen en geen kerkelijke status genieten, zijn ze vaak superieur aan kloosterlingen. (...) Te midden van gewone mensen leven zij een geestelijk leven, te midden van de wellustigen een kuis (eerbaar) bestaan. In het drukke stadsleven realiseren zij het kluizenaarsideaal.